

سواربیکا ۲۰۰۹ تهران

نشست رؤسای آرشیوهای ملی عضو شورای جهانی آرشیو، شاخه جنوب و غرب آسیا،

تهران ۱۵ - ۱۷ اردیبهشت ۱۳۸۸

• غلامرضا عزیزی^۱

عضو هیئت علمی سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران از پانزدهم تا هفدهم اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۸ میزبان نشست‌های آرشیوهای ملی عضو شورای جهانی آرشیو، شاخه جنوب و غرب آسیا (سواربیکا) بود. متن حاضر اطلاعاتی درباره سواربیکا و گزارش نشست سواربیکا ۱۳۸۸ در تهران است.

سواربیکا یازدهم دسامبر ۱۹۷۶ با شرکت نمایندگانی از آرشیوهای ملی کشورهای ایران، هند، نپال، بنگلادش و سری‌لانکا با اهداف برقراری و استحکام رابطه بین آرشیویست‌های کشورهای منطقه، اقدام برای بهبود حفظ و نگهداری مجموعه‌ها و بهبود وضع آرشیوهای منطقه با توجه به اهداف کلی شورای جهانی آرشیو در دهلی‌نو تشکیل شد و کارش را آغاز کرد. کمی بعد پاکستان^۲ و افغانستان^۳ و سپس بوتان به سواربیکا پیوستند. چندبار نیز بحث عضویت کشورهای برمه، مالدیو، میانمار و ترکیه در جلسه‌های هیئت رئیسه سواربیکا مطرح شد، اما تاکنون این امر محقق نشده است.

از نظر تشکیلاتی سواربیکا از هیئت رئیسه، مجمع عمومی و دبیرخانه تشکیل شده است. مجمع عمومی، نمایندگی آرشیوهای ملی، مؤسسه‌ها، افراد و اعضای افتخاری را در کشورهای عضو برعهده دارد^۴. هیئت رئیسه سواربیکا متشکل از رئیس، نایب رئیس، دبیرکل، خزانه‌دار و رؤسای دیگر آرشیوهای ملی کشورهای عضو است^۵. این هیئت وظیفه تنظیم صورت‌جلسه‌های کنفرانس‌ها و برنامه‌های کاری و برآورد بودجه موردنیاز آنها را برعهده دارد. بودجه هر دو سال یک بار تعیین می‌شود و به تأیید کنفرانس عمومی می‌رسد.

عضویت در سواربیکا شامل پنج گروه آرشیوهای ملی^۶، مؤسسه‌ها^۷، اعضای مستقل^۸، اعضای افتخاری^۹ و اعضای متحد^{۱۰} است. آرشیوهای ملی هر کدام دارای یک حق رأی بوده و مؤسسه‌های عضو از هر کشور نیز در مجموع یک حق رأی در مجمع عمومی دارند^{۱۱}. اعضای مستقل، افتخاری و

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران از پانزدهم تا هفدهم اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۸ میزبان نشست‌های آرشیوهای ملی عضو شورای جهانی آرشیو، شاخه جنوب و غرب آسیا (سواربیکا) بود. متن حاضر اطلاعاتی درباره سواربیکا و گزارش نشست سواربیکا ۱۳۸۸ در تهران است.

درآمد، معرفی ایکا و سواربیکا

شورای جهانی آرشیو (ایکا)^۲ با تلاش و حمایت یونسکو^۳ در سال ۱۹۴۸ با اهداف کلی حفظ و حراست از میراث مکتوب بشر، تنظیم سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه آرشیو و تهیه استانداردها، مقررات و روش‌های گردآوری، پردازش و ارائه اطلاعات به‌وجود آمد و با برگزاری نخستین همایش بین‌المللی آرشیو (پاریس - ۱۹۵۰)، رسمیت یافت. اعضای «ایکا» در چهار رده کاری اصلی آرشیوهای ملی، دولتی و ایالتی، نمایندگان مجامع حرفه‌ای آرشیوی، مؤسسات آرشیوی غیردولتی و اعضای مستقل قرار دارند. ایکا هر چهار سال یک بار جلسه‌ای عمومی تشکیل می‌دهد. در فاصله زمانی هر اجلاس، نشست‌هایی برگزار می‌گردد. کنفرانس بین‌المللی میزگرد آرشیوی (سیترا)^۴، یکی از این نشست‌هاست که هر سال در یکی از کشورهای عضو برگزار می‌شود.

ایکا به‌منظور گسترش اهدافش در مناطق جغرافیایی خاص، شعبه‌های منطقه‌ای تشکیل داده و هم‌اکنون دارای ۱۳ شعبه منطقه‌ای است^۵. یکی از این شعبه‌ها، شعبه منطقه‌ای شورای جهانی آرشیو در جنوب و غرب آسیا (سواربیکا)^۶ است.

ایکا به منظور گسترش
اهدافش در مناطق
جغرافیایی خاص،
شعبه‌های منطقه‌ای
تشکیل داده و هم اکنون
دارای ۱۳ شعبه منطقه‌ای
است

متحد حق رأی ندارند^{۱۸}. کشور ایران، از ابتدای شکل‌گیری تاکنون در تمام فعالیت‌های سواربیکا شرکت جسته و سال‌ها ریاست آن را برعهده داشته و دارد. سواربیکا تاکنون اجلاس‌ها و نشست‌های متعددی را در سه گروه کلی نشست مجمع عمومی، نشست هیئت اجرایی و جلسه علمی برگزار کرده است^{۱۹}.

نشست سواربیکا ۱۳۸۸ - تهران

از سال ۱۳۸۵ با توجه به آنکه ریاست دوره‌ای سواربیکا، با سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران بود و حدود یک دهه از آخرین اجلاس و نیز انتشار آخرین نشریه سواربیکا می‌گذشت، این سازمان بر آن شد تا به ایفای نقش خود در سواربیکا بپردازد. بدین منظور فعال‌سازی سواربیکا مدنظر قرار گرفت.

در نخستین اقدام بحث راه‌اندازی وبگاه سواربیکا مطرح شد. در آن زمان، از بین ۱۳ شعبه منطقه‌ای ایکا، هفت شعبه از جمله سواربیکا فاقد وبگاه مستقل بود. پی‌گیری این مسئله با توجه به نیاز به ایجاد و برقراری ارتباط مؤثرتر، مفیدتر، سریع‌تر و دست‌یافتنی‌تر در میان آرشیوهای عضو سواربیکا نیز افزایش مخاطبان و دسترسی عموم به اطلاعات سواربیکا بود. بدین ترتیب هم‌زمان با روز اسناد ملی (هفدهم اردیبهشت) در سال ۱۳۸۷، وبگاه مستقل سواربیکا، به زبان انگلیسی، در معاونت اسناد ملی ایران سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، طراحی و با نشانی www.swarbica.org راه‌اندازی شد.

هم‌زمان با افتتاح وبگاه سواربیکا، بحث برگزاری نشست سواربیکا نیز مطرح شد. جمهوری اسلامی ایران، پیش از این، دو بار در سال‌های ۱۳۶۸/۱۹۸۹ و ۱۳۷۶/۱۹۹۷ میزبان نشست‌های مجمع عمومی و هیئت اجرایی سواربیکا، در تهران بود. با توجه به تنوع نشست‌های برگزارشده قبلی سواربیکا - نشست مجمع عمومی، نشست هیئت اجرایی و جلسه علمی - برگزاری هفتمین کنفرانس عمومی، نوزدهمین نشست هیئت اجرایی و جلسه علمی سواربیکا در تهران در سال ۱۳۸۸، در دستور کار قرار گرفت. پس از کسب موافقت‌ها و برنامه‌ریزی‌های لازم، در روزهای پانزدهم تا هفدهم اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۸ نشست‌های سه‌گانه سواربیکا در تهران برگزار شد.

اعضای اصلی این نشست‌ها عبارت بودند از: علی اکبر اشعری، مشاور فرهنگی رئیس جمهور و رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران و رئیس سواربیکا، محمد رمضان، رئیس آرشیو ملی پاکستان و دبیر کل سواربیکا، دکتر سروجا وتاسینگه، رئیس آرشیو ملی سری لانکا و خزانه‌دار سواربیکا، دکتر سیدمحمدرضا باقر، رئیس آرشیو ملی هند، بهیم پراساد نیال، رئیس آرشیو ملی نیال، لطیف‌الرحمان، رئیس آرشیو ملی بنگلادش، دکتر فریبرز خسروی، معاون اسناد ملی ایران، روپاسینها گوناواردنا لالیثکومار، معاون آرشیو ملی سری لانکا، سیدریاض الحسن، مدیر آرشیو ملی پاکستان، دکتر مینا گاتام معاون آرشیو ملی هند و سلما اسلام، معاون آرشیو ملی بنگلادش. همچنین تنی چند از مدیران کل، مشاوران و کارشناسان معاونت اسناد ملی ایران، در این جلسات سواربیکا

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران از پانزدهم تا هفدهم اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۸ میزبان نشست‌های آرشیوهای ملی عضو شورای جهانی آرشیو، شاخه جنوب و غرب آسیا (سواربیکا) بود

شرکت داشتند.

از جمله مباحث مهم مطرح شده در این نشست‌ها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- برگزاری انتخابات سواربیکا
- علی اکبر اشعری به عنوان رئیس سواربیکا، محمد رمضان به عنوان دبیر کل سواربیکا و دکتر سروجا وتاسینگه به عنوان خزانه دار سواربیکا انتخاب شدند.
- گزارش خزانه دار و بررسی مسائل خزانه داری
- ایجاد راهکارهای تبادل تجربیات بین کشورهای عضو
- تشکیل کمیته های داخلی برای سواربیکا به منظور توسعه همکاری بین کشورهای عضو، شامل:
- کمیته حفظ و نگهداری
- کمیته فراهم آوری
- کمیته پردازش
- کمیته اطلاع رسانی
- کمیته آموزش
- ایجاد اتاق گفت وگو بین رؤسای کمیته ها
- ایجاد نشریه الکترونیکی سواربیکا و انتشار خبرنامه سواربیکا حاوی اخبار آرشیوی کشورهای عضو سواربیکا به صورت برخط (آنلاین).
- توسعه تبادل اطلاعات میان کشورهای عضو سواربیکا.
- گزارش کشورها
- بحث و بررسی پیشنهادهای کشورهای عضو

- تشکیل دبیرخانه دائمی

- تلاش برای افزایش تعداد کشورهای عضو

- آموزش کارشناسان آرشیوهای ملی

از دیگر برنامه های این نشست، آشنایی با برخی از مراکز فرهنگی شهر تهران بود که طی آن میهمانان نشست از ساختمان های کتابخانه ملی ایران و آرشیو ملی ایران، کاخ موزه گلستان، موزه ایران باستان، اداره کل کتابخانه ها و آرشیوهای صداوسیما جمهوری اسلامی و همچنین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران بازدید کردند. گفتنی است بازدید از نمایشگاه بین المللی کتاب تأثیر عمیقی در بین رؤسای آرشیوهای ملی میهمان برجای گذاشت، به نحوی که از آن، به عنوان یک رویداد عظیم فرهنگی و خاطره ای فراموش نشدنی برای خود یاد کردند.

از دیگر برنامه های نشست، دیدار اعضای سواربیکا با تنی چند از رؤسای سازمان های عضو مجمع هماهنگی کانون های اسنادی و تاریخ پژوهی کشور (مهتاب) بود. همچنین اعضای سواربیکا، با شماری از اعضای هیئت علمی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران و اعضای هیئت علمی همایش «آرشیو برای همه»، دیدار و گفت وگو کردند.

شایان ذکر است که معاونت اسناد ملی ایران سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، هم زمان با اجرای نشست سواربیکا در تهران، نخستین همایش ملی آرشیوی را طی روزهای هفدهم و هیجدهم اردیبهشت با عنوان «آرشیو برای همه» و نمایشگاه اسناد و معرفی مراکز اسنادی آرشیوی ایران را برگزار کرد.

پی‌نوشت‌ها

۷. در نشست دوم هیئت اجرایی سواربیکا در ششم آوریل ۱۹۷۸ سری‌نگر (جامو کشمیر) هیئت مدیره عضویت پاکستان و افغانستان را تبریک گفته بود. بنگرید به: <http://www.swarbica.org/1978.htm>
۸. نشست هیئت اجرایی سواربیکا در آنورهایورا و کلمبو (۲۶ ژانویه ۱۹۷۹)، آخرین جلسه‌ای بود که نماینده افغانستان در آن حضور داشت و پس از آن نماینده‌ای از افغانستان در جلسه‌های سواربیکا شرکت نکرد. برای اطلاعات بیشتر بنگرید به: عزیز، غلامرضا و فاطمه زارع‌زاده و مجید الوند، «شورای جهانی آرشیو شاخه جنوب و غرب آسیا (سواربیکا)»، شورای جهانی آرشیو شاخه جنوب و غرب آسیا (سواربیکا)، پیشین، ص ۳۹-۴۹.
۹. اساسنامه سواربیکا ماده ۷، برای اطلاعات بیشتر بنگرید به: الوند، «اساسنامه سواربیکا»، شورای جهانی آرشیو شاخه جنوب و غرب آسیا (سواربیکا)، پیشین، ص ۱۲۷-۱۳۴.
۱۰. اساسنامه سواربیکا ماده ۸، برای اطلاعات بیشتر بنگرید به پیشین.
۱۱. ماده ۱۷ اساسنامه در تاریخ ۲۲ ژانویه ۱۹۷۹ (در کلمبو) سومین جلسه هیئت اجرایی سواربیکا تغییر یافت. برای اطلاعات بیشتر بنگرید به: الوند، «اساسنامه سواربیکا»، شورای جهانی آرشیو شاخه جنوب و غرب آسیا (سواربیکا)، پیشین، زیرنویس ۸، ص ۱۳۴.
۱۲. رئیس آرشیو ملی یا مقام‌های آرشیوی کشورهای عضو
۱۳. نظیر کتابخانه‌ها و دانشگاه‌ها در منطقه سواربیکا که با مواد آرشیوی سروکار دارند.
۱۴. آرشیویست‌های حرفه‌ای و کارشناسان علوم آرشیوی یا علاقه‌مند به آرشیو
۱۵. افراد منتخب مجمع عمومی به دلیل فعالیت‌ها و خدمات برجسته آرشیوی
۱۶. در جلسه هیئت اجرایی سواربیکا در تاریخ ۲۲ ژانویه ۱۹۷۹ (در کلمبو) گروه متحد به گروه‌های چهارگانه عضو سواربیکا مشخص شده در ماده ۳ اضافه گردید، برای اطلاعات بیشتر بنگرید به: <http://www.swarbica.org/28jan1979.htm>
۱۷. ماده ۱۳ اساسنامه سواربیکا
۱۸. ماده ۳ اساسنامه سواربیکا، اعضای متحد حتی نمی‌توانند عضو هیئت اجرایی بشوند. برای اطلاعات بیشتر بنگرید به: الوند، «اساسنامه سواربیکا»، شورای جهانی آرشیو شاخه جنوب و غرب آسیا (سواربیکا)، پیشین، زیرنویس ۸، ص ۱۳۴.
۱۹. پیشین.
۱. Greazizi@gmail.com
۲. درخصوص معرفی شورای جهانی آرشیو، علاوه بر وبسایت شورا به نشانی www.ica.org بنگرید به:
 - بیاتی، کیانوش (۱۳۸۴). «شورای جهانی آرشیو (ایکا)»، پیام بهارستان، س ۵، ش ۵۱ (شهریور ۱۳۸۴)، ص ۹۹-۱۰۲.
 - جبارزاده، فاطمه (۱۳۸۶). «شورای بین‌المللی آرشیو (ایکا)»، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، ش ۱۱۱ (مرداد ۱۳۸۶)، ص ۱۰۰-۱۰۳.
 - فرهودی، فائزه (۱۳۸۷). «شورای جهانی آرشیو: ایکا (ICA)»، اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی، ش ۱۰ (مرداد ۱۳۸۷)، ص ۵۴-۵۶.
 - زارع‌زاده، فاطمه و مجید الوند (۱۳۸۸). «شورای جهانی آرشیو: ایکا (ICA)»، شورای جهانی آرشیو شاخه جنوب و غرب آسیا (سواربیکا)، به کوشش غلامرضا عزیز، تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، معاونت اسناد ملی، اداره کل اطلاع‌رسانی و ارتباطات، ص ۱۸۳.
 - «شورای جهانی آرشیو» (۱۳۷۳). گنجینه اسناد، ترجمه: شهلا اشرف، س ۴، ش ۱۶ (زمستان ۱۳۷۳)، ص ۱۱۰-۱۱۵.
3. UNESCO
- شاخه علمی - فرهنگی سازمان ملل متحد
4. Conference Internationale de la Table des Archives (CITRA)
۵. شعبه‌های سیزده‌گانه منطقه‌ای ایکا عبارت است از: شاخه کشورهای آمریکای لاتین (جنوبی) «آلا»، شاخه کشورهای عرب «آریکا»، شاخه کشورهای دریای کارائیب «کاربیکا»، شاخه کشورهای آفریقای مرکزی «سناربیکا»، شاخه کشورهای جنوب و شرق آفریقا، «اساربیکا»، شاخه کشورهای حوزه اقیانوس کبیر «پاربیکا»، شاخه کشورهای جنوب شرقی آسیا «ساربیکا»، شاخه کشورهای شرق آسیا «ای‌آستیکا»، شاخه کشورهای جنوب و غرب آسیا «سواربیکا»، شاخه کشورهای غرب آفریقا «واربیکا»، شبکه آرشیوی آمریکای شمالی «نانیکا»، ناحیه اروپا «یوربیکا» و منطقه اوراسیا. برای اطلاعات بیشتر بنگرید به: پایگاه اینترنتی www.ica.org؛ نیز زارع‌زاده، فاطمه و مجید الوند، «شورای جهانی آرشیو: ایکا (ICA)»، ص ۱۴-۱۷.
6. South & West Asian Regional Branch of the International Council on Archives (SWARBICA)